

Kubismus, futurismus a metafyzická malba

- na přelomu 19. a 20. století se evropské mocnosti rozdělily do dvou nepřátelých bloků (Trojspolek a Trojdohoda) a vyvolali **1. světovou válku** (1914 – 1918), do které se postupně zapojila většina států světa (zemřelo 10 miliónů lidí)
 - po válce **rozpad tradičních monarchií** (carského Ruska, Německého císařství, Rakouska-Uherska a Osmanské říše).
 - umělecká centra ve Francii, Itálii – umění reaguje na rychlost doby, technický a technologický vývoj, na politickou situaci

Kubismus

- **název** tomuto směru dal kritik umění L. Vauxcelles (pokřtil i fauvismus), když se v roce 1908 vyjádřil o Braquových obrazech, že **vypadají jako sestavené z krychlí – „cube“** (o rok později se slovem kubismus již označuje nové hnutí v malířství - **iniciátory byli Picasso a Braque**)
- **znaky kubismu** - zachytit trojrozměrnost věcí, aniž by se porušila dvojrozměrnost obrazu
 - dochází k **rozbití a rozložení předmětů na jeho části**, tyto části jsou na plátně zobrazené najednou a vedle sebe na ploše - **předmět se nezobrazuje jen z jednoho uhlu, ale z mnoha uhlů současně**, do obrazů kubisté vnášejí pohyb a prvek času
 - **snaha zobrazit čtvrtou dimenzi** (ovlivněno A. Einsteinem) a nekonečno
 - hlavní ohnisko obrazu je soustředěno uprostřed plátna a směrem do rohů se význam věcí zmenšují
- **fáze kubismu**
 - 1. fáze – **prekubismus** (protokubismus) - postupně jsou zobrazované předměty omezovány na základní geometrické tvary, z barev se používaly pouze odstíny šedé a hnědé barvy
 - 2. fáze - **analytický kubismus** – tvůrci analyzují strukturu předmětu, rozkládají ho na jednotlivé geometrické tvary a znovu skládají bez perspektivy vedle sebe, omezená barevnost na hnědou, šedou a okrovou
 - 3. fáze - **syntetický kubismus** – objevuje se koláž, do obrazů se vlepují reálné fragmenty, kombinace abstrakce a zobrazovaného předmětu, který se skládá z linií a ploch
 - 4. fáze – **orfismus** - úplné abstrakce, malířské prvky zcela nezávislé na realitě
- **významní představitelé**
- **Pablo Picasso** - španělský umělec, reaguje na dramata lidského života, tvůrce kubismu (po překonání kubismu se vrací zpět k tradičním námětům, používá také prvky surrealismu), první kubistický obraz **Slečny z Avignonu**, obraz **Guernica** (podnětem byl nálet nacistů na vesničku Guernica ve Španělsku)
 - **tvůrčí období**
 - **v modrém období** (1901–1904) tvořil tmavé obrazy v modrých a modrozelených barvách, pouze zřídka se objevují teplejší barvy, období před kubismem - strohá barevnost a smutné náměty (prostitutka, žebrák), také umělci, akrobati a harlekýni
 - **pro růžové období** (1905–1907) je charakteristický veselejší nádech s oranžovými a růžovými barvami
 - **protokubistické období** (1908–1909) je obdobím, kdy vznikl obraz **Avignonské slečny**
 - **analytický kubismus** (1909–1912) - díla byla temná, monochromní, převážně v hnědých barvách, obraz *Kytarista*
 - **syntetický kubismus** (1912–1919) - v syntetickém kubismu začal Picasso do obrazů vlepovat kusy papíru, tapet nebo novin a různých jiných materiálů.
- **Georges Braque** - francouzský malíř a sochař, patří k zakladatelům kubismu, pracoval s neutrálními barvami a s komplikovanými náměty z geometrických tvarů, v období mezi lety 1910 -1912 se díla Piccasy a Bragua velmi podobala, v roce 1912 začal Braque experimentovat s koláží, nalepoval na obrazy různé papíry a látky, obraz, obraz **Žena s kytarou – syntetický kubismus**
- **Robert Delaunay** - kombinuje kubistickou fragmentaci tvarů a jejich prolínání s prostorem s fauvisticky jásavou barevností, později začíná malovat abstraktní obrazy se soustřednými barevnými kruhy oproštěné od předmětu – vznik tzv. ORFISMU
- **Josef Čapek** - český malíř, grafik, knižní ilustrátor a spisovatel, byl starším bratrem spisovatele Karla Čapka, za 2. světové války zatčen a uvězněn v koncentračním táboře, zemřel těsně před osvobozením na tyfus, obraz **Piják**
- kubistická architektura – výrazné ovlivnění kubismem, stavby samozřejmě musely být především funkční, proto nelze hovořit o čistém kubismu – pojem **rondokubismus**
- **Pavel Janák – Palác Adria – rondokubismus** - československý dekorativní styl vzniklý na počátku 20. let 20. století v Praze - přímo navazuje na český kubistický styl používaný v architektuře a umění

Futurismus

- avantgardní umělecký směr vznikl v Itálii v letech 1909 -1910 v okruhu anarchisticky orientovaných umělců jako vzpoura proti přežívajícím konvencím domácího umění i života, konec po 1. světové válce
- **název** nevymyslela v tomto případě kritika, ale sami představitelé - **futurus – budoucí**

- v roce 1909 uveřejnil italský básník Filippo Tommaso Marinetti Manifest futurismu - v němž se postavil proti všem tradičním hodnotám a prohlašuje, že se objevila **nová krása - „krása rychlosti“**
- **znaky futurismu** - odmítá všechny dosavadní kulturní a umělecké hodnoty a tradice (zavrhovali vše, co bylo před nimi), umění má odpovídat tempu moderní doby a jejímu technickému pokroku
 - typická je propagace anarchismu, destrukce, rychlosti a techniky
 - futurismus vedl až k oslavě války a inklinoval k fašismu, ke kterému ho přivedl jeho zakladatel F. T. Marinetti
 - inspirovala je technická civilizace a jevy s ní spojené, pohyb a rychlost, průběh časových a prostorových dějů, zrakové a zvukové vjemy, technické tvary strojů atd
- **významní představitelé**
- **Umberto Boccioni** - nejvýznamnější osobnost italského futurismu a jeho hlavní teoretik, studoval v Římě, zde se spřátelil s Ballou a Severinim, obraz **Dynamismus cyklisty**
- **Giacomo Balla** - nejstarší z futuristů se narodil v Turíně, působil také jako sochař, navrhoval futuristický nábytek a interiéry, zabýval se **analýzou pohybu a jeho ztvárněním v malířství** – jeho obrazy se podobaly fyzikálním grafům, obraz **Dynamismus psa na vodítku**

Metafyzická malba

- **název** je odvozen **od metafyziky**, což je ve filozofii nauka o **mimosmyslovém poznání skutečnosti**, italský malířský směr založil kolem roku 1910 malíř Giorgio de Chirico v Itálii, směr se formoval se kolem revue Valori plastici (založené 1918) a úpadek nastal po nástupu fašismu v Itálii roku 1923
- **znaky** - pro metafyzickou malbu je typické vyjádřením klidu, ticha, nehnutost, nostalgie po antice, fantazie, tajemnost, má emotivní náboj
 - znázorňuje neskutečnost, fantazii, zneklidňující předměty odrážející snové představy
 - využívali podvědomých podnětů, uctívali magickou moc čísel a geometrických obrazů
- **významní představitelé**
- **Giorgio de Chirico** - hlavní představitel a zakladatel metafyzické malby (pittura metafisica), byl zakládajícím členem Valori plastici, sdružující nejvýznamnější italské malíře (další členové Carlo Carrà a Giorgio Morandi) - snaha o návrat ke klasickým hodnotám, odmítání futurismu a respekt k figurativnímu malířství
 - jeho tvorba významně ovlivnila surrealisty, jeho dílo je založené na studiu **antické kultury, atmosférou italských měst – obraz Nejistota básníka**, série obrazů italských náměstí
- **Giorgio Morandi** - italský malíř a grafik, spoluzakladatel Valori plastici, který se proslavil především svými zátišími, obraz **Skvělé metafyzické zátiší** - zátiší s předměty denní potřeby,